

BEGUNCI V PRVI SVETOVNI VOJNI

Primorski begunci na Vrhnškem

Prva svetovna vojna, ki je potekala v letih 1914–1918, je bila totalna vojna, ki je v taki ali drugačni obliki potegnila v svoj uničujoči vrtinec tako vojsko kot civilno prebivalstvo in vse razpoložljive vire. Za Primorje je bila najbolj usodna soška fronta, ki se je začela maja 1915 s prodiranjem italijanske vojske na furlansko in slovensko ozemlje in sprožila beg tamkaj živečega prebivalstva v notranjost avstro-ogrske države s tisto malo lastnine, ki so jo lahko vzeli s seboj. To se je v prvih tednih vojne dogajalo precej neorganizirano, v veliki naglici, kajti prebivalstvo Goriške in Gradiške je v zadnjem trenutku dobilo ukaz o evakuaciji kraških vasi. Nekateri, bolje obveščeni, so se izselili že prej in niso čakali na povelja. Nekaterim umik ni uspel pravočasno, del civilnega prebivalstva pa se ni želel umakniti v zaledje in so zato pričakali prihod in zasedbo italijanske vojske na svojih domovih. Te so potem preselili po številnih krajih po Italiji.¹

Ostali so v naslednjih dneh, tednih in mesecih bodisi pod točo granat bodisi po pozivu oblasti na hitro zbrali živino, če so jo imeli, na vozove naložili nekaj najvrednejših stvari in se odpravili negotovi begunski usodi naproti. Številni so se namenili naravnost na Kranjsko. O tem nam poleg drugega govorijo tudi sezname po-

beglih posameznikov in družin, ki so jih vodila posamezna okrajna glavarstva. [...] Precej evakuiranih prebivalcev se je ustavilo tik za frontno linijo. V začetku junija je denimo v okolici Gorice bilo približno 2500 beguncev iz Furlanije in Brd, številni med njimi z vozovi in živino, kar pa vojska ni prav dolgo tolerirala in so jih začeli odvažati v zaledje.²

Časopisi so prinašali novice o dogajanju na frontah, pa tudi o tem, kaj so doživljali ljudje, ki so morali nenadoma zapustiti vse, kar jim je bilo znano in drago, ter se podati na negotovo pot v tujino.

[...] Vso bridkost resnice smo občutili, ko smo zagledali pred seboj čete in kolone furlanskih beguncev, katerim bodi v čast povedano, da niso poznali nobenega jadicovanja. Kakor da bi vozili perutnino in turšično perje v Trst, tako so veselo in zadovoljno kramljali med seboj. Vojno stanje jim ni niti za las zmanjšalo njihove furlanske živahnosti in gospodstvaželnosti. Navidezno se je zdelo človeku: v vojnem stanju mro; nevarnost je pred vrati, toda uživeti se v ta resni položaj nismo mogli.³

Ko pa so na Gorico in okolico začele padati granate, je vojna dobila precej bolj prepričljiv obraz. Tisti, ki niso zbežali, so bili

prepuščeni na milost in nemilost nevarnostim, pomanjkanju in draginji.

O, tam pač ne veste, kaj je vojska! Grozno, strašno je to delo! Vam ne morem popisati; moj Bog, kaj še bo? Hišo imamo prenapolnjeno z vojaki. Me smo se stisnile vse skupaj v sirotišče s šestimi sirotkami, ki nimajo kam iti. Ves dan grom in tresk in bobnanje šrapnelov in granat, da se zemlja pretresa. Sedaj so začeli streljati tudi ponoči. [...] V ponedeljek je [sovražnik] pričel streljati na most čez Sočo, ki je podminiran in kake 4 minute oddaljen od nas. Sodni dan menda ne bo hujši. 123 granat je padlo, več hiš je popolnoma porušenih, druge nimajo streh, pri eni manjka cel vogel. Ranjenih je mnogo, eden mrtev.⁴

[...] Življenje je težko, moke ni dobiti, o kruhu že davno ni govora, meso se dobiva redkokdaj, po 5 do 6 K, mleko, če je sploh, po 60 v liter, zabele ni razen malo olja, vino prodajajo že zdaj na debelo po 150 K hekto, piva ni nič. Strahovita draginja je bila na trgu.⁵

Begunci so bili glede na premoženje razdeljeni v dve skupini. Tiste, ki so bili brez vsega, ker so bili revni ali niso uspeli s seboj prinesiti ničesar, so namestili v begunska taborišča v Spodnji Avstriji; ostale, ki so se z lastnimi sredstvi in deloma s pomočjo državne podpore lahko sami preživljali, pa v naprej določena mesta in vasi.⁶

Državno skrb za vojne begunce je prevzelo avstro-ogrsko notranje ministrstvo, ki je pozvalo deželne vlade, naj domače prebivalstvo nagovorijo k prijaznemu in strpnemu sprejemanju beguncev, saj so ti žrtve svetovne vojne. Za pomoč beguncem so ustanavljali odbore, ki so imeli nalogo popisati begunce in kraje, kjer so se naselili, in jim posredovati delo. Številna dekleta so našla delo v ljubljanski vojaški

oskrbovalnici, kjer so šivale vojaško perilo in obleko, iz slame so izdelovali vojaško obutev. Moškim so urejali delo na poljih, v tobačni tovarni, pri cestnih odborih. Posredovali so informacije med pogrešanimi ujetniki, interniranci in njihovimi družinami. Skrbeli so za mladino, njihovo šolanje in prehrano, pomagali pri iskanju stanovanja.

Med ljudmi so bili begunci sprejeti z mešanimi občutki. Krivili so jih za marsikaj in jim očitali privilegiranost, tako da je moral k solidarnosti pozivati celo ljubljanski škof Jeglič. V pastirskem pismu, ki so ga brali po cerkvah, med drugim »apelira na prebivalstvo, naj ne obtežuje beguncem življenja s tem, da zahteva od njih pretirane cene za živila, žigosa oderuhe in špekulante, to je ljudi brez vesti in srca, ki izkoriščajo žalostni položaj ubogih beguncev«.⁷

Slovenske dežele so se z begunci srečale že septembra 1914, ko so pred boji v Galiciji in Bukovini pribežali ljudje iz tistih krajev. Zanje so v Ljubljani ustanovili Pomožni odbor, ki je najprej poskrbel za njihovo namestitvev po različnih krajih na Kranjskem, kasneje so jih začeli premeščati v taborišče Gmünd v Spodnji Avstriji, kjer so se jim pridružili tudi mnogi begunci s Primorske.

Posredovalnica za goriške begunce s sedežem pri Zadrugi zvezi v Ljubljani je bila ustanovljena julija 1915 za pomoč ljudem vseh narodnosti, tako slovenskim kot tudi furlanskim in italijanskim. Da bi lahko izvajala svoje poslanstvo, je deželni odbor za Kranjsko pozval vsa županstva na Kranjskem, da posredovalnici pošljejo izkaze begunskih družin s številom članov, njih prejšnja in sedanja bivališča, da bi imela pregled nad njihovim številom in bi jim tako lahko omogočila stik z njihovimi svojci, jim priskrbelo stanovanja, delo

na kmetijah in vrtovih ter poskrbela za nakazilo potrebnih živil s strani Vojne žitne centrale iz kontingenta Primorske za Kranjsko deželo.⁸

Težje je bilo tistim, ki so jih nastanili v taboriščih, ki so sicer delovala kot mesta v malem, z vsemi potrebnimi ustanovami, nadzorom; vendar je bila smrtnost v njih kljub vsemu zelo velika zlasti med otroki, ki so umirali zaradi raznih infekcijskih in prebavnih bolezni, v zadnjem letu vojne pa tudi zaradi španske gripe. Razmere v taboriščih so se slabšale hkrati s slabšanjem razmer v državi. Čeprav je bilo veliko kritik na račun beguncev kot vzrok za pomanjkanje, pa je bilo tudi veliko dobrodelnih akcij njim v pomoč.⁹

Zdravstvene razmere pa niso bile dosti boljše tudi v zaledju fronte. Posebno akutno je bilo stanje poleti 1915, ko je začela na avstrijski strani fronte na Krasu in v spodnji Vipavski dolini razsajati kolera. Najbolj pa so bili ogroženi tam, kjer ni bilo izvirske pitne vode, temveč so jo zajemali iz vodnjakov. [...] Kolera naj bi jih pobrala mnogo več kakor vse druge vojne grozote doma in v begunstvu. [...] Zaradi okužene vode, v kateri so ležala trupla, je prihajalo tudi do epidemij tifusa.¹⁰

Septembra 1914 je prišlo iz Przemysla na Vrhniko 65 galiških Rusinov, beguncev, ki so jih Vrhniki sprejeli z veliko naklonjenostjo. Med njimi so bili duhovniki, uradniki, dijaki, bogoslovci in delavci. Tu so ostali do februarja 1915. Nato so avgusta 1916 prišli prvi begunci iz Gorice.¹¹

Na objavljenem seznamu je okrog 460 oseb¹²; ni pa podatkov, kdaj in kdo ga je pripravil. Verjetno je nastal v Uradu za preskrbo beguncev, ki je deloval pri Okrajnem glavarstvu Ljubljana okolica.¹³ Med navedenimi begunci so bili v glavnem slo-

venski kmetje in nekaj Furlanov. Prevladovala so matere z otroki in starejši ljudje. Največ jih je prihajalo iz Bilj in Gorice, pa tudi Solkana, Komna, Podgore, Nabrežine, Vrtojbe itd. Večina od njih je dobivala nekaj vojaške podpore, zlasti žene z majhnimi otroki, drugi pa so se morali znajti s tem, kar so prinesli s seboj ali si poiskati delo. Pod streho so jih vzeli posamezniki z Vrhnike, Stare Vrhnike, iz Verda, nekaj družin pa so poslali na Zaplano, Vrzdeneč, v Podlipo, Horjul, Veliko Ligojno in Bistro.

Začasno zatočišče na Vrhniki je našel tudi biljenski župnik Ciril Zamar, kjer je sprejel kaplansko službo in opravljal vse kaplanske dolžnosti, občasno je tudi obiskoval razseljene begunce po monarhiji. Njegov uradni naziv je bil »kurat iz Bilj goriške knezoškofije, stanujoč na Vrhniki«. O svojih vernikih je vedel le, da so razkropljeni po raznih krajih, tako da ni mogel med nje, kot je nameraval.¹⁴

Odnos Vrhnčanov do rojakov v stiski je bil verjetno podoben kot drugod; gradiva, ki bi nam osvetlilo to področje za ta čas, ni veliko ohranjenega. Nekateri so bili najbrž bolj pripravljeni pomagati, drugi pač ne. Za druge kraje na Kranjskem najdemo veliko dokumentov, iz katerih razberemo, kako so se ljudje branili sprejemati begunce na svoj dom oz. so z njimi slabo ravnali, pa tudi begunci niso bili zadovoljni s tem, kar jim je bilo ponujeno. V večini primerov pa so prebivalci razumeli stisko in so na razne načine pomagali pri reševanju situacije. Na Vrhniki pa tudi drugod so odigrali kar nekaj gledaliških predstav, katerih dobiček je šel v korist goriškim beguncem.¹⁵

Zdravstvena situacija na vrhniškem je bila zaradi množice vojaštva, vojnih ujetnikov, beguncev, ki so se stekali mimo in usta-

Gorica (Slovenski begunci s soške fronte, dokumentirana fotomonografija, Nova Gorica 2015, str. 73)

Šempeter in okolica Gorice leta 1917 (Slovenski begunci s soške fronte, zbornik, Nova Gorica 2016, str. 107)

vljali v kraju, ravno tako na udaru raznih boleznih, kot je bilo to drugod. Največ je poročil o tifusu, med otroki pa so razsajale ošpice, davica in škrlatinka, pojavile so se koze in španska gripa.¹⁶

Soška fronta je trajala do oktobra 1917, potem pa so potisnili Italijane na reko Piavo in boj v Posočju je bilo konec. Čeprav ni bilo več bojov, se ljudje niso imeli kam vrniti. Tam, kjer so bili nekoč njihovi domovi, je ostala opustošena in zastrupljena zemlja, porušene hiše ter uničeno rastlinje in drevje.

Po koncu vojne leta 1918 je velik del ozemlja, ki je bil prej del Avstro-Ogrske, pripadel Italiji. Ta pa je v zmedu, ki je zavladala tik po vojni, začela prodirati vedno globlje na Kranjsko in se je že bližala Vrhniki. Pred njimi so šle nepregledne množice iz fronte umikajočega se vojaštva. *V Ajdovščini je tako vrvenje, veliko večje in hujše, kakor takrat, ko je padla Gorica, Proti Gorici sem se vale še vedno nove čete, pred katerimi gre strah med prebivalstvom. Samo proti Vipavski dolini je napovedanih 200.000 mož. Topovi, tren, avtomobili, pešci, živina, konji, konjeniki in gonjači, vse pomešano.*¹⁷

Med begunci je bilo čutiti strah pred prihodnostjo. Čuje se, da se preseli »Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani« v Gorico. Vprašamo slavno vodstvo iste:

*Kako to, da se nas misli pustiti brez vsake pomoči v tujini? Kakšen pomen naj bi imela »Posredovalnica« v Gorici, ko je tam že polno uradov, ki gredo domačemu ljudstvu na roko? Tam je že »Zveza županov«, »Hilfskomitee« in drugi zavodi, med tem ko ostanemo mi sami. Beguncev je na Kranjskem še okoli 20.000 in niso ti begunci vredni, da bi imeli en zavod, kamor bi se z zaupanjem obračali? Kaj pa oni begunci, ki se vračajo in se naseljujejo na Kranjskem? Saj se nahaja v pregnanstvu še mnogo tisočev naših ljudi in ti naj se pustijo na milost in nemilost tujim oblastim? Kaj smo res že tako zapuščeni, da se niti domači ljudje ne brigajo več za nas in nas prepuščajo usodi, ko je vendar znano, da se ne moremo še vrniti domov?*¹⁸

Že med vojno so začeli ustanavljati odbore za pripravo obnove opustošenih krajev in vračanja beguncev nazaj domov. Vendar kljub prizadevanjem in številnim organizacijam prenova ni potekala po željah prizadetih, saj se je zamaknila v pozna 20. leta. Povrnitev vojne škode, zlasti v kmetijstvu, je potekala počasi in ni bila nikoli v celoti poravnana. Begunci so se le postopoma vračali v svoje kraje. Pri obnovi so bili dostikrat prepuščeni lastni iznajdljivosti in delu.

V nadaljevanju objavljamo seznam beguncev, ki so našli zatočišče v vrhniški občini.

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
1	Bitežnik Franc	m	57	kmet	slovenska	vojaška podpora	Solkan	Vrhnika, pri Kunstlju	
2	Marija	ž	56		"	"	"	"	
3	Julijana	ž	20		"	"	"	"	
4	Marija	ž	28		"	"	"	"	
5	Jeretič Janez	m	53		"	"	"	"	
6	Mask Franc	m	64	kmet	slovenska	"	Bilje	Stara Vrhnika 36	
7	Lucija	ž	68		"	"	"	"	
8	Sabina	ž	30		"	"	"	"	
9	Friderik	m	4		"	"	"	"	
10	Marta	ž	2		"	"	"	"	
11	Kralj Jožef	m	63	kmet	"	nič	Solkan	Vrhnika, pri Kunstlju	
12	Terezija	ž	51		"	"	"	"	
13	Jožefa	ž	22		"	"	"	"	
14	Albina	ž	18		"	"	"	"	
15	Franc	m	16		"	"	"	"	
16	Avgusta	ž	12		"	"	"	"	
17	Angela	ž	10		"	"	"	"	
18	Stanislava	ž	7		"	"	"	"	
19	Vodopivec Marija	ž	20		"	"	"	"	
20	Mučič Anton	m	61	kmet	slovenska	nič	Št. Peter	Verd 22	
21	Ana	ž	53		"	"	"	"	
22	Ernest	m	34		"	"	"	"	pohabljen
23	Vižintin Mar(jija)	ž	22		slovenska	nič	Št. Peter		
24	Ana	ž	2						
25	Alojzij	m	1						
26	Godina Andrej	m	46	kmet	slovenska	nič	Kožbana	Verd 28	družina v
27	Miščič Anton	m	65	kmet	slovenska	nič	"	"	Brdih
28	Abram Alojzija	ž	35	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Komen	Verd 1	
29	Marija	ž	16		"	"	"	"	
30	Jožefa	ž	15		"	"	"	"	
31	Franciška	ž	12		"	"	"	"	
32	Švara Marija	ž	31	kmetica	"	"	"	"	
33	Angela	ž	3		"	"	"	"	
34	Jožef (oče)	m	66		"	"	"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
35	Čotar Kristina	ž	36	krojačeva	furlanska	vojaška podpora	Gorica	Vrhnika 358	
36	Marijo		3		"	"	"	"	
37	Marija	ž	3		"	"	"	"	
38	Ivan (oče)	m	66	krojač	"	"	"	"	
39	Marija (mati)	ž	62		"	"	"	"	
40	Kumar Tereza	ž	28	kmetica	furlanska	vojaška podpora	Gorica	Vrhnika 364	
41	Bruno	m	5		"	"	"	"	
42	Nemec Frančiška	ž	38	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Bilje	Stara Vrhnika 81	
43	Klara	ž	13		"	"	"	"	
44	Ludvik	m	11		"	"	"	"	
45	Fornazarič Franc	m	36	kmet	slovenska	vojaška podpora	Bilje	Stara Vrhnika 81	invalid
46	Kuštrin Franc	m	24	kmet	slovenska	vojaška podpora	Bilje	Stara Vrhnika 36	invalid
	Nemec Matilda	ž	17	kmetica	slovenska	nič	Bilje	Stara Vrhnika 81	
	Fornazarič Alojzija	ž	23	kmetica	slovenska	podpora	Bilje	Stara Vrhnika 81	
47	Faganel Jdrta	ž	38	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Vrtojba	Verd 25	
48	Bogomil	m	13		"	"	"	"	
49	Dominik	m	12		"	"	"	"	
50	Slavko	m	10		"	"	"	"	
51	Silvija	ž	6		"	"	"	"	
52	Pevic Frančiška	ž	21	kmetica	slovenska	nič	Vrtojba	Verd 25	
53	Lasič Marija	ž	44	kmetica	slovenska	nič	Gorica	Verd 88	
54	Marija	ž	10		"	"	"	"	
55	Peter	m	7		"	"	"	"	
56	Pavel	m	7		"	"	"	"	
57	Grosar Katar(ina)	ž	36	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Solkan	Vrhnika 338	
58	Vladimir	m	7		"	"	"	"	
59	Gabrijela	ž	4		"	"	"	"	
60	Srebrenič Avgusta	ž	44	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Solkan	Vrhnika 338	
61	Gomišček Lovrenc	m	68	cerkovnik	slovenska	vojaška podpora	Podgora	Vrhnika 152	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
62	Katar(ina)	ž	61	soproga	"	"	"	"	
	Benedikt	m	16	sin	"		"	Ljubljana	
	Roza	ž	26	hči	"		"	Ljubljana	
63	Trpin Matilda	ž	33	šivilja	slovenska	vojaška podpora	Podgora	Verd 3	
64	Fausta	ž	13		"	"	"	"	
65	Silvan	m	5		"	"	"	"	
66	Jarc Alfred	m	13	sirota	slovenska			Verd 3	
67	Luisa Matilda	ž	30	delavka	furlanska	vojaška podpora	Ločnik	Verd 53	
68	Jožefa	ž	7		"	"	"	"	
69	Jožef	m	2		"	"	"	"	
70	Bresan Alojzij	m	56	kmet	furlanska	vojaška podpora	Ločnik	Verd 53	
71	Roža	ž	57	mati	"	"	"	"	
72	Palmira	ž	18	sestra	"	"	"	"	
73	Jazbec Helena	ž	39	krojačeva	slovenska	vojaška podpora	Sveto, Komen	Verd 120	
74	Janez	m	15		"	"	"	"	
75	Oskar	m	9		"	"	"	"	
76	Venceslav	m	4		"	"	"	"	
77	Baldomir	m	2		"	"	"	"	
78	Metlikovec Marija	ž	34	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Volčji Grad, Komen	Verd 334	
79	Danica	ž	5		"	"	"	"	
80	Zora	ž	7		"	"	"	"	
81	Zmagoslava	ž	12		"	"	"	"	
82	Miha	m	65		"	"	"	"	
83	Jožefa	ž	18		"		"	"	
84									
85	Kozmina Marija	ž	26	šivilja	slovenska	vojaška podpora	Volčji Grad, Komen	Stara Vrhnika 76	
86	Milena	ž	4		"	"	"	"	
87	Kavčič Anton	m	70	kmet	slovenska	vojaška podpora	Volčji Grad, Komen	Stara Vrhnika 76	
	Marija	ž	56		"	"	"	"	
88	Lukman Anton	m	62	krojač	slovenska	vojaška podpora	Sovodnje	Vrhnika 248	ubogi
89	Jožefa	ž	62		slovenska	vojaška podpora	Sovodnje	"	ubogi

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
90	Jožefa	ž	30	šivilja	slovenska	vojaška podpora	Sovodnje	"	ubogi
91	Alberta	ž	21	kmetica	slovenska		Sovodnje	"	
92	Žorž Jožefa	ž	47	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Dornberg	Vrhnika 303	
93	Marija	ž	8	otroci	"		"	"	
94	Ivana	ž	6	otroci	"		"	"	
95	Jožefa	ž	4	otroci	"		"	"	
96	Mozetič Francišca	ž	38	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Dornberg	Vrhnika 304	
97	Franc	m	12	otroci	"		"	"	
98	Ivana	ž	10	otroci	"		"	"	
99	Jožef	m	6	otroci	"		"	"	
100	Ivan	m	3	otroci	"		"	"	
101	Krpan Marija	ž	50	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Bilje	Stara Vrhnika 1	
102	Sofija	ž	19	otroci	"		"	"	
103	Filip	m	14	otroci	"		"	"	
104	Anton	m	13	otroci	"		"	"	
105	Matilda	ž	11	otroci	"		"	"	
106	Afra		7	otroci	"		"	"	
107	Ivan	m	51	oče	"		"	"	
107	Žorž Antonija	ž	30	kmetica		vojaška podpora	Dornberg	Sinja Gorica 21	
108	Jožefa	ž	5	otroci		"	"	"	
109	Jožef	m	2	otroci		"	"	"	
110	Franc	m	78	oče		"	"	"	
111	Pavlina	ž	22	hči		"	"	"	
112	Pavlica Marija	ž	14	v oskrbi		"	"	"	
113	Vodopivec Klementa	ž	54	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Dornberg	Vrhnika 135	
114	Antonija	ž	20	hči		2,4	"	"	
115	Vodopivec Karolina	ž	43	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Dornberg	Vrhnika 253	
116	Jožef	m	16	otroci		"	"	"	
117	Alojzij	m	14	otroci		"	"	"	
118	Rafael	m	8	otroci		"	"	"	
119	Černič Jakob	m	55	strojar		ne	Miren	Vrhnika 192	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
120	Marjeta	ž	52	žena			"	"	
121	Kristina	ž	21	hči			"	"	
122	Gorkič Franciška	ž	52	kmetica	slovenska	2,4	Vrtojba	Verd 113	
123	Marija	ž	20				"	"	
124	Alojzija	ž	18				"	"	
125	Ferletič Alojzija	ž	31	kmetica		2	Vrtojba	Verd 38	
126	Doroteja	ž	6	otroci			"	"	
127	Milena	ž	4	otroci			"	"	
128	Jožef	m	2	otroci			"	"	
129	Magdalena	ž	59	mati			"	"	
130	Angela	ž	23	otroci			"	"	
131	Cecilija	ž	21	otroci			"	"	
132	Jožefa		19	otroci			"	"	
133	Rebula Jožefa	ž	72	kmetica	slovenska	vojaška podpora	Volčji Grad, Komen	Stara Vrhnika 58	
134	Kristina	ž	19	otroci			"	"	
135	Ivana	ž	17	otroci			"	"	
136	Ivan	m	16	otroci			"	"	
137	Jožef	m	15	otroci			"	"	
138	Rebula Marija		13	otroci			Komen	"	
139	Leopold		10	otroci				"	
140	Vincenc		8	otroci				"	
141	Milena		3	otroci				"	
142	Frfolja Marija	ž	37	kmetica		2,8	Vojščica	Zaplana 70	
143	Jožef		11	otroci			"	"	
144	Alojzij		4	otroci			"	"	
145	Karol		2	otroci			"	"	
146	Pirc Katarina	ž	27	kmetica			Vojščica	Zaplana 70	
147	Jožefa		12	sestra			"	"	
148	Alojzija		2	otrok			"	"	
149	Janez		54	stric			"	"	
150	Ferfolja Amalija	ž	34	kmetica		4	Vojščica	Zaplana 70	
151	Franc		12	otrok			"	"	
152	Alojzija		10	otrok			"	"	
153	Miroslav		6	otrok			"	"	
154	Štefanija		4	otrok			"	"	
155	Alojz		1,5	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
156	Marija		67	starša			"	"	
157	Matija		66	starša			"	"	
158	Rogelja Ivana		29	kmetica		3	Vojščica	Stara Vrhnika 78	silno revni
159	Miroslav		8				"	"	"
160	Terezija		6				"	"	"
161	Ema		5				"	"	"
162	Lozej Anton		62	očman?			"	"	"
163	Marija		62	žena			"	"	"
164	Pernavčič Jožefa		15	sirota			"	"	"
165	Pavlin Franc	m	41	kmet			Ozeljan	Vrhnika 366	
166	Jožefa	ž	37	žena			"	"	
167	Angela		8	otrok			"	"	
168	Marija		5	otrok			"	"	
169	Štefanija		3	otrok			"	"	
170	Leopold		9 mes.	otrok			"	"	
171	Pavlin Anton		47	kmet		2	Ozeljan	Vrhnika 345	
172	Lucija		47	žena			"	"	
173	Ivan		16	otrok			"	"	
174	Pavla		12	otrok			"	"	
175	Marija		8	otrok			"	"	
176	Peter		3	otrok			"	"	
177	Anton		75	oče			"	"	
178	Vuk Franc	m	61	cerkovnik		1,5	Sovodnje	Vrhnika 28	
179	Helena	ž	55	krčmar			"	"	
180	Ludvika	ž	30	otrok			"	"	
181	Alojzija	ž	26	otrok			"	"	
182	Ana	ž	21	otrok			"	"	
183	Janko	m	14	otrok			"	"	
184	Lukežič Kornelija	ž	34	hči		2,1	"	"	
185	Ludovika	ž	3	otrok			"	"	
186	Vuk Marija	ž	28	nevesta		1,8	"	"	
187	Emilija	ž	5	hči			"	"	
188	Marušič Jožef		40	trgovec		nič	Gorica	Vrhnika 28	
189	Ljudmila		37	žena			"	"	
190	Ana		15	otrok			"	"	
191	Stanislav		13	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
192	Valerija		7	otrok			"	"	
193	Marija		3,5	otrok			"	"	
194	Križman Mar[ija]	ž	37		slovenska	1,3	Dornberg	Vrhnika 268	
195	Šinigoj Katar[ina]	ž	25	kmetica	slovenska	3	Prvačina	Vrhnika 400	
196	Alojzij	m	5	otrok			"	"	
197	Rozina	ž	3	otrok			"	"	
198	Šinigoj Frančiška	ž	53	kmetica		1,4	Dornberg	Vrhnika 400	
199	Jožef	m	60				"	"	
200	Albert	m	13	otrok			"	"	
201	Emilija	ž	9	otrok			"	"	
202	Franc	m	17	delavec			"	"	
203	Baša Angela	ž	30	kmetica		0,8	Dornberg	Vrhnika 335	
204	Alojzij	m	42	soprog			"	"	invalid
205	Kovic Frančiška	ž	50	kmetica		3,6	Komen	Vrhnika 230	
206	Anton		13	otrok			"	"	
207	Bernarda		11	otrok			"	"	
208	Švara Marija		39	kmetica		4	Komen	Vrhnika 230	
209	Vincenc		13	otrok			"	"	
210	Mar[ija]		11	otrok			"	"	
211	Albina		9	otrok			"	"	
212	Jožef		6	otrok			"	"	
213	Viktor		2	otrok			"	"	
214	Terezija		75	mati			"	"	
215	Franc		75	oče			"	"	
216	Cotič Andrej	m	86	kmet		3	Bilje	Vrhnika 401	
217	Frančiška	ž	20	otrok			"	"	
218	Jožef	m	17	otrok			"	"	
219	Franc	m	14	otrok			"	"	
220	Ana	ž	11	otrok			"	"	
221	Mozetič Avguštin	m	28	kmet, sin			Bilje	Vrhnika 57	bolan
222	Mozetič Cecilija	ž	65	mati			"	"	
223	Podgornik Marija	ž	33	kmetica		2,2	Bilje	Vrhnika 117	
224	Anton	m	72	oče			"	"	
225	Remec Marija	ž	37	soproga finančnega stražnika			Gorica	Vrhnika 32	
226	Marija	ž	10	otrok	slovenska				

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
227	Ana	ž	8	otrok					
228	Opeka Marjeta	ž	34	žena delavca			Pola	Verd 117	Prosi za brezplačno stanovanje
229	Štefanija	ž	13	otrok	slovenska		"	"	
230	Ana	ž	7	otrok			"	"	
231	Marež Jožefa	ž	34	arzenal	nemška		Pola	Vrhnika 94	izven
232	Marijo	m	2	otrok	"		"	"	Kranjske
233	Franc	m	5	otrok	"		"	"	
234	Mavri Marija	ž	33	pek	slovenska	4,8	Gorica	Vrhnika 361	
235	Bogomir		12	otrok			"	"	
236	Mihael		10	otrok			"	"	
237	Stanislav		8	otrok			"	"	
238	Štanta Ana	ž	44	kmetica	slovenska	4,5	Podgora	Verd 119	
239	Marija		19	otrok			"	"	
240	Amalja		17	otrok			"	"	
241	Fani		15	otrok			"	"	
242	Otilija		9	otrok			"	"	
243	Ernesta		6	otrok			"	"	
244	Marija		80	mati			"	"	
245	Gabrijel Mihelus		5	sirota	furlanska			"	
246	Bones Klement	m	55	(sobo) slikar?	furlanska	nič	Gorica	Verd 119	
247	Velušič Ana	ž	33	delavčeva		3,9	Gorica	Verd 119	
248	Ana		9						
249	Karola		9						
250	Andrijana		6						
251	Marino		4						
252	Romeo		9 mes.						
253	Koglot Ivan		51	kmet			Vrtojba	Verd 105	
254	Katar[ina]		41	soproga			"	"	
255	Lojza		18	otrok			"	"	
256	Edvin		16	otrok			"	"	
257	Danijel		14	otrok			"	"	
258	Olga		12	otrok			"	"	
259	Lojze		9	otrok			"	"	
260	Liza		4	otrok			"	"	
261	Milija		6 mes.	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
262	Milanič Alberta		32	kamnosekova		5	Nabrežina	Verd 118	
263	Emil		10				"	"	
264	Milan		5				"	"	
265	Ladislav		3				"	"	
266	Štefanija		1,5				"	"	
267	Vrabec Ivana			kmetica			Sveto, Komen	Verd 61	
	Ivan		41	kmet			"	"	
268	Alojzij		11	otrok			"	"	
269	Marija		9	otrok			"	"	
270	Ivanka		3 mes.	otrok			"	"	
271	Marija		56	mati		0,5	"	"	
272	Viktor		17	delavec					
273	Frfolja Ivana	ž	54	kmetica		2	Vojščica	Verd 118	
274	Rozina	ž	14	hči			"	"	
275	Marija	ž	19	hči			"	"	
276	Kaus Albina		36	šivilja		6	Gorica	Vrhnika 186	
277	Albina		12	otrok			"	"	
278	Elvira		11	otrok			"	"	
279	Oreste		9	otrok			"	"	
280	Artur		8	otrok			"	"	
281	Perko Frančiška	ž	47	kmetica	slovenska	3	Podgora	Stara Vrhnika 72	
282	Valerija		17	otrok			"	"	
283	Jožefa		11	otrok			"	"	
284	Alina		9	otrok			"	"	
285	Marija		6	otrok			"	"	
286	Marcelina		4	otrok			"	"	
287	Terpin Štefanija		36	posestnik		3	Podgora	Stara Vrhnika 34	
288	Edij		7	otrok					
289	Blaž		70	oče					
290	Marija		69	mati					
291	Svečenič Uršula	ž	42	trgovčeva		2,8	Volčja Draga	Stara Vrhnika 54	
292	Malvina		11	otrok			"	"	
293	Matilda		8	otrok			"	"	
294	Severina		6	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
295	Maks		4	otrok			"	"	
296	Ferfolja Franc		62	kmet		4	Vojščica	Bistra 1	
297	Katar[ina]		59	žena			"	"	
298	Valentin		26	sin, mizar			"	"	bolan, invalid
299	Ivana		27	nevesta			"	"	
300	Natalija		5	otrok			"	"	
301	Stanislav		4	otrok			"	"	
302	Marija		2	otrok			"	"	
303	Pahor Franciščka		31	hči			"	"	
304	Koglot Marija		36	kmetica		5,6	Vrtojba Dol	Verd 109	
305	Ivan		76	oče			"	"	
306	Katar[ina]		77	mati			"	"	
307	Anton		13	otrok			"	"	
308	Rozina		11	otrok			"	"	
309	Jožefa		9	otrok			"	"	
310	Stanko		7	otrok			"	"	
311	Mirko		5	otrok			"	"	
312	Adolf		2	otrok			"	"	
313	Adamič Ivana	ž	43	kmetica	slovenska	podpora	Komen	Vrhnika 388	
314	Marija	ž	17				"	"	
315	Armela	ž	13				"	"	
316	Albina	ž	9				"	"	
317	Štefanija	ž	4 mes.				"	"	
318	Ferfolja Ivan		51	zidar	slovenska	ne	Vojščica	Vrhnika 133	
319	Marija		15	otrok					
320	Franca		13	otrok					
321	Šuštersič Antonija		45	služkinja	slovenska	nič	Trst	Vrhnika 155	
322	Ana		7		otrok nez.	mes. 10 k?	"	"	
323	Ivana		1,5		otrok nez.		Vrhnika	"	
324	Lah Metoda		28	kmetica		3,9	Dornberg	Vrhnika 135	
325	Ludvig		6	otrok			"	"	
326	Vincenc		5	otrok			"	"	
327	Jožef		3	otrok			"	"	
328	Komel Alojzija	ž	36	kmetica		3	Šempas	Velika Ligojna 31	
329	Leopold		9	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
330	Zorislava		6	otrok			"	"	
331	Slavica		4	otrok			"	"	
332	Brenčič Ana		23	zasebnica		2	Pola	Drenov grič 33	
333	Milena		3	hči			"	"	
334	Hvalič Valentin	m	69	kmet		2,4	Kromberg	Zaplana 52	
335	Jožefa	ž	62	žena			"	"	
336	Marija	ž	22	hči			"	"	
337	Karolina	ž	16	hči			"	"	
338	Cotič Amalija	ž	27	hči		1,2	"	"	
339	Cernatič Antonija	ž	31	kmetica		3	Šempas	Vrhnika 340	
340	Rudolf	m	5	otrok			"	"	
341	Jožefa	ž	3	otrok			"	"	
342	Gorkič Franc	m	56	kmet		nič	Vrtojba	Verd 13	
343	Katarina	ž	52	žena			"	"	
344	Faganel Danica	ž	11	vnukinja			"	"	
345	Mugerle Krista	ž	30	žena železničarja		nič	Opčina	Stara Vrhnika 71	
346	Roža	ž	7,5	otrok			"	"	
347	Helena	ž	6	otrok			"	"	
348	Anton	m	4	otrok			"	"	
349	Alojz	m	1,5	otrok			"	"	
350	Radovan Katar[ina]	ž	27	žena železničarja		nič	Gorica	"	
351	Franc	m	1,5	otrok			"	"	
352	Primožič Karol	m	55	posestnik		1	Pevma	Zaplana 45	
353	Jožefa	ž	45	žena			"	"	
354	Judita	ž	24	otrok			"	"	
355	Amalija	ž	17	otrok			"	"	
356	Angela	ž	14	otrok			"	"	
357	Kristina	ž	12	otrok			"	"	
358	Ivana	ž	2 mes.	otrok			"	"	
359	Boškin Marija	ž	23	hči			Gorica	"	
360	Cvetka	ž	2	njen otrok		2,1	"	"	
361	Lutman Alojzija		35	gostilničarka		2,5	Gorica	Vrhnika 101	
361	Matilda		7	otrok			"	"	
362	Marcelo		4	otrok			"	"	
363	Štefan		2,5	otrok			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališe	Opombe
364	Boškin Tereza		75	mati			"	"	
365	Zavadlav Alojzij	m	54	kmet			Vrtojba	Verd 105	
366	Franca	ž	47	žena			"	"	
367	Gizela	ž	18	otrok			"	"	
368	Julija	ž	16	otrok			"	"	
369	Olga	ž	6	otrok			"	"	
370	Dragica	ž	4	otrok			"	"	
371	Mrmolja Veronika	ž	21	služkinja					
372	Koglot Marija	ž	26	kmetica		3,5	Vrtojba	Verd 1	
373	Bernarda	ž	4,5	hči			"	"	
374	Ivan	m	74	oče			"	"	
375	Katar[ina]	ž	76	mati			"	"	
376	Jelen Marija	ž	53	kolarjeve	nemška	2,4	Dornberg	Stara Vrhnika 28	
377	Franc	ž?	14	sin			"	"	
378	Štrukelj Karolina	ž	36	kmetica	slovenska	4	Solkan	Zaplana 52	
379	Miroslav	m	11	otrok			"	"	
380	Jožef	m	8	otrok			"	"	
381	Peter	m	6	otrok			"	"	
382	Volk Katar[ina]	ž	38	kmetica	slovenska	4	Gorica	Zaplana 52	
383	Henrik		16	otrok			"	"	
384	Peter		12	otrok			"	"	
385	Stanislav		3,5	otrok			"	"	
386	Pavletič Anton	m	68	kovač	slovenska	4,4	Sovodnje	Zaplana 45	
387	Terezija	ž	71	žena			"	"	
388	Katar[ina]	ž	45	nevesta			"	"	
389	Franc	m	8	otrok			"	"	
390	Valerija	ž	11	otrok			"	"	
391	Amarija	ž	16	otrok			"	"	
392	Jožef	m	13	otrok			"	"	
393	Kosovel Amalija	ž	42	kmetica	slovenska	2,4	Gorjansko	Drenov Grič 37	
394	Franc	m	14				"	"	
395	Marija	ž	8				"	"	
396	Ivanka	ž	4				"	"	
397	Soban Ignac	m	66	oče			"	"	
398	Marija	ž	66	mati			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
399	Dumovič Ivana	ž	40	zidarjeva	slovenska	2,4	Pola	Vrhnika 145	
400	Ivan	m	12	otrok			"	"	
401	Kosič Alojzij	ž?	18	čevljar	slovenska		Miren	Vrhnika 28	
401	Muha Jera	ž	41	železničarjeva		nič	Nabrežina	Verd 40	silno ubogi
402	Pavla		16				"	"	"
403	Matevž		15				"	"	"
404	Franc		11				"	"	"
405	Ludvik		9				"	"	"
406	Ivan		2				"	"	"
407	Merluzzi Franc	m	55	kovač		1,2	Gorica	Vrhnika 248	
408	Perina	ž	26	hči			"	"	
409	Gomišček Katar[ina]	ž	54	delavka	slovenska	nič	Podgora	Stara Vrhnika 71	
410	Srednik Franc	m	61	delavec		1,2	Biljana	Blatna Brezovica 9	
411	Krašček Štefan	m	52	delavec		nič	Kojško	Blatna Brezovica 14	
412	Pavletič Katar[ina]	ž	42	kovaštvo		5	Sovodnje	Zaplana 45	
413	Marijo	m	16	otrok			"	"	
414	Jožef		13	otrok			"	"	
415	Valerija		11	otrok			"	"	
416	Franc		9	otrok			"	"	
417	Anton		69	oče			"	"	
418	Terezija		71	mati			"	"	
419	Merluzzi Franc	m	56	trгоvec	furlanska		Gorica	Vrhnika 36	glej št. 407
420	Pierina	ž	26	hči					408
420	Štekar Jakob	m	26	kmet/sam		0,5	Kojško	Blatna Brezovica 3	brez roke
421	Šinigoj Ivan	m	53	kmet			Dornberg	Vrhnika 7	
422	Jožefa		52	soproga			"	"	
425	Franciška		19				"	"	
426	Štefan	m	16				"	"	
427	Ivana	ž	12				"	"	
428	Ivan		9				"	"	
429	Ščurk Korneljo	m	42	kmet		2,1	Podgora	Horjul 9	
430	Miroslav		3,5	sin					
431	Štanta Jakob	m	54	kmet		2,2	Podgora	Horjul	
432	Marija	ž	54	soproga			"	"	

Zapor. št.	Priimek in ime	Spol m/ž	Starost	Poklic	Narodnost	Državna podpora	Bivališče pred vojno	Začasno bivališče	Opombe
433	Bernarda		24	otrok			"	"	
434	Ana		20	otrok			"	"	
435	Marija		17	otrok			"	"	
436	Katar[ina]		15	otrok			"	"	
437	Antonija		12	otrok			"	"	
438	Bandel Blaž		83	stari oče			"	"	
439	Sigmund Rozalija	ž	22	kmetica		1,5	Vrtojba	Verd 13	
440	Šuligoj Jožefa	ž	52	kmetica	slovenska	1,2	Vogersko	Verd 24	
441	Jožef	m	52	mož			"	"	
442	Žižmund Andrej	m	5	sirota			"	"	
443	Kaus Ana	ž	22	učiteljica		nič	Gorica	Verd	
444	Emilija	ž	24	sestra		"	"	"	
445	"	ž	54	mati		"	"	"	
446	Rijavec Jožefa	ž	44	mati, kmetica		"	Šempas	Podlipa 15	
447	Leopold	m	6	otrok		"	"	"	
448	Anton	m	52	oče kmet		"	"	"	
449	Tereza	ž	47	mati		"	"	"	
450	Durcik Vincenca	ž	41	mati, kmetica			??	Horjul	
451	Franc	m	13	otrok				Vrzdenc 6?	
452	Sofija	ž	6	otrok					
453	Regina	ž	4	otrok					
454	Švara Avgusta	ž	29	kmetica			Komen	Vrzdenc 6?	
455	Jožefa	ž	7				"	"	
458	Vinko	m	4				"	"	
459	Krajnigar Amalija	ž	62	stara mati			"	"	

Viri:

Nadškofijski arhiv Ljubljana,
Župnijski arhiv Vrhnika, škatla 18.

Arhiv republike Slovenije:

- SI AS 137, Okrajno glavarstvo Radovljica, škatle 586, 607, 629.

- SI AS 133, Okrajno glavarstvo Ljubljana-okolica, škatle 196, 212, 214.

Časopisi:

Slovenec, Političen list za slovenski narod.
Edinost, politično glasilo tržaških Slovencev.

Literatura:

Vilma, Brodnik: Preskrba beguncev in vojnih ujetnikov v Ljubljani med 1. svetovno vojno. V: Kronika 37 (1989), št. 3, str. 226–230.

Kosi, Jernej: Evakuacija, beg in namestitve gorško-gradiškega civilnega prebivalstva v avstrijskem zaledju po odprtju soške fronte. V: Slovenski begunci s soške fronte, Nova Gorica 2016, str. 18–29.

Kos, Janez: Iz kronike ljudske šole na Vrhniki. V: Vrhniški razgledi 5, Vrhnika 2004, str. 4–61.

Podbersič ml., Renato: Duhovna oskrba goriških beguncev. V: Slovenski begunci s soške fronte, Nova Gorica 2016, str. 52–63.

Pivk, Olga: Rokodelski dom na Vrhniki. V: Vrhniški razgledi 17, Vrhnika 2017, str. 75–88.

Svoljšak, Petra, Antoličič, Gregor: Leta strahote, Slovenci in prva svetovna vojna. Ljubljana, Cankarjeva založba, 2018.

Opombe:

- 1 Kosi, str. 23.
- 2 Kosi, str. 26.
- 3 Slovenec, Izza fronte proti Lahom, 13. 7. 1915, str. 1.
- 4 Slovenec, Pismo iz Gorice v Maribor, 22. 6. 1915, str. 1.
- 5 Slovenec, 14. 7. 1915, str. 1.
- 6 Svoljšak, str. 282.
- 7 Svoljšak, str. 285; Edinost, št. 266, 25. 9. 1915, str. 2.
- 8 SI AS 137, škatla 607.
- 9 Svoljšak, str. 287.
- 10 Svoljšak, str. 274.
- 11 Kos, str. 54.
- 12 NŠAL, ŽA Vrhnika, Seznam v Občini [Vrhnika] nastanjenih beguncev (Verzeichnis der in der Gemeinde [Vrhnika] untergebrachten Flüchtlinge).
- 13 Brodnik, str. 226.
- 14 Podbersič, str. 58; Slovenec, 27. 4. 1940, str. 5; Ciril Zamar, roj. 1878 v Fojani v Brdih, umrl 1940. Študiral je v Gorici, bil kaplan v Kobaridu in Solkanu, od leta 1911 župnik v Biljah. Med prvo svetovno vojno je šel s svojimi ljudmi v begunstvo. Nekaj časa je bil na Vrhniki in nato v taborišču v Brucku ob Litvi. Po vojni se je vrnil v Bilje, kjer se je aktivno vključil v obnovo. Skrbel je za prosvetno dejavnost, ukvarjal se je z vprašanjem vojne odškodnine, pod njegovim vodstvom so zgradili Zadržni dom, vodil je Posojilnico, ki je postala pomemben denarni zavod v goriški okolici.
- 15 SI AS 137, škatli 586, 629; Pivk, str. 82.
- 16 Kos, str. 57; SI AS 133, škatle 196, 212, 214.
- 17 Slovenec, 4. 11. 1918, str. 1.
- 18 Slovenec, 18. 10. 1918, str. 1.